

Πεζογραφία - Κάποια είδη - ορολογία

Διήγημα

Το διήγημα, η νουβέλα και το μυθιστόρημα είναι τα τρία βασικά είδη της αφηγηματικής πεζογραφίας. Διαφέρουν κυρίως ως προς την έκταση. Συγκεκριμένα, ο μύθος, η ιστορία που αφηγείται ένα διήγημα επικεντρώνεται συνήθως γύρω από ένα βασικό γεγονός με έναν κεντρικό ήρωα. Είναι, δηλαδή, συντομότερο αφήγημα από τη νουβέλα και το μυθιστόρημα. Βέβαια, ένα διήγημα μπορεί να περιλαμβάνει και κάποια δευτερεύοντα πρόσωπα ή επεισόδια, τα οποία όμως είναι σύντομα και έχουν στόχο να φωτίσουν το βασικό γεγονός. Τα διηγήματα, ανάλογα με το θέμα τους, μπορούν να διακριθούν σε ηθογραφικά, ρεαλιστικά, κοινωνικά, ιστορικά, ψυχολογικά κ.ά.

Επιστολικό μυθιστόρημα

Επιστολικό ή επιστολογραφικό μυθιστόρημα αποτελεί η πλασματική συνήθως επιστολή, η αλληλογραφία (συχνά ερωτική).

Διακρίνεται σε $\begin{cases} \nearrow \text{μονολογικό (ή μονοφωνικό)} \\ \searrow \text{πολυλογικό (ή πολυφωνικό)} \end{cases}$

Είναι υποείδος της αιδιρηματικής πεζογραφίας και ανθίζει στην Ευρώπη τον 16ο - 18ο αιώνα.

Παράδειγμα ελληνικού επιστολικού μυθιστορήματος αποτελεί ο «Λέανδρος» του Παναγιώτη Σούτρου (Ρομαντική Σχολή των Αθηνών / Παλαιά Αθηναϊκή Σχολή).

Ιστορικό μυθιστόρημα

Μυθιστόρημα όπου τα γεγονότα, οι χαρακτήρες και η εξέλιξη τοποθετούνται στο παρελθόν. Στα περισσότερα ιστορικά μυθιστορήματα τα κύρια πρόσωπα είναι συνήθως πλαστά, ενώ οι ιστορικές μορφές παίζουν μικρότερο ρόλο. Το ιστορικό μυθιστόρημα δεν περιορίζεται απλώς στο να αντλεί από την ιστορία το σκηνικό, τα πρόσωπα και τα γεγονότα, αλλά μεταχειρίζεται με τέτοιο τρόπο τα ιστορικά γεγονότα και ζητήματα, ώστε να έχουν ζωτική σημασία για τους κεντρικούς χαρακτήρες και την αφήγηση. Ορισμένα από τα σπουδαιότερα ιστορικά μυθιστορήματα χρησιμοποιούν επίσης τους πρωταγωνιστές και τη δράση τους για να αποκαλύψουν τις υπόγειες δυνάμεις που, κατά την άποψη του συγγραφέα, κινούν την ιστορική διαδικασία.

Κοινωνικό διήγημα ή μυθιστόρημα

Χαρακτηρίζεται το διήγημα ή το μυθιστόρημα που αναφέρονται σε κοινωνικά προβλήματα.
(Το ίδιο και για την κοινωνική ποίηση)

Μυθιστόρημα

Το λογοτεχνικό πεζογραφικό έργο, το οποίο αφηγείται διεξοδικά πραγματικά ή φανταστικά γεγονότα και περιγράφει χαρακτήρες, ήθη, συναισθήματα, καταστάσεις.
Βασικά χαρακτηριστικά: εκτεταμένη αφήγηση, μύθος που αναπτύσσεται σε πολλά και διαφορετικά επίπεδα, πλοκή, πολυπρόσωπος κ' ανάλυση χαρακτήρων σε βάθος.
Τα μυθιστορήματα διακρίνονται σε διάφορα είδη, ανάλογα με τη θεματολογία αλλά και τη μορφή του περιεχομένου τους, όπως: ιστορικό, επιστολικό, κοινωνικό, αστυνομικό κ.ά.

Μικρό διήγημα / μικροδιήγημα / νοτιοδιήγημα / μπονζάι

—

Νουβέλα

Λογοτεχνικό είδος, αφηγήση σε πεζό λόγο, με έκταση και πλοκή μεγαλύτερη και συνθετικότερη από αυτήν του διηγήματος και μικρότερη και απλούστερη από την αντίστοιχη του μυθιστορήματος.

π.χ. αισθηματική νουβέλα, αστυνομική νουβέλα

«Πεζογραφήματα»

Όρος που χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά από τον συγγραφέα Γιώργο Ιωάννου για να χαρακτηρίσει τα αφηγήματα της συλλογής «Για ένα φιλότιμο».

Τα «πεζογραφήματα» βασίζονται κυρίως σε βιωματικό υλικό και εστιάζονται στη μνήμη και την παρατήρηση.

Χρονικό

Ιστορική διήγηση που περιορίζεται στο να παρουσιάζει απλώς γεγονότα, χωρίς να τα αναλύει και να τα ερμηνεύει.

→

Πρόζα

1. Ο πεζός λόγος {κατ' αναδιαστολή προς τον
ποιητικό λόγο

π.χ. Ο εσωτερικός μονόλογος είναι μία από
τις μορφές της σύγχρονης πρόζας.

2. Ο πεζός λόγος {κατ' αναδιαστολή με τον μουσικό
λόγο

π.χ. Θέατρο πρόζας. Κατ' αναδιαστολή με το
μουσικό θέατρο.

Ταξιδιωτική λογοτεχνία

Είναι μια ιδιαίτερη ομάδα πεζών κειμένων, στα οποία
οι λογοτέχνες μεταφέρουν τις εντυπώσεις τους από
χώρες ή περιοχές, τις οποίες έτυχε να επισκεφθούν.

Χαρακτηριστικά:

- Η ολοκληρωμένη άποψη του συγγραφέα για τον τόπο
που επισκέφθηκε, την ιστορία, τους ανθρώπους, τη
κοινωνία τους κτλ.
- Το προσωπικό στοιχείο
- Η υποκειμενικότητα

Ο κοσμοπολιτισμός του δυτικού κόσμου ώθησε την
ταξιδιωτική λογοτεχνία στην άνθησή της, ενώ πλήθος
ταξιδιωτικών κειμένων έγραψαν ο Ν. Καζαντζάκης,
ο Κ. Ουράνης, ο Ι. Μ. Παπαχωτόπουλος κ.ά.